

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

10-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Jahongirov Burxon</i> O'ZBEKISTON VA BUYUK BRITANIYA MUNOSABATLARI	13-18
<i>Kenjayev Sardor Nurmurod o'g'li</i> AMIR TEMUR DAVRIDA MINTAQADA KATOLIK CHERKOVI FAOLIYATI	19-23
<i>Atamuratova Dilafruz Rashidovna</i> XORAZM TARIXINI O'RGANISHDA "TARJIMON" GAZETASINING AHAMIYATI	24-28
<i>Karimbayeva Salomatxon, Isxakov Bexzod Barkamalovich</i> FARG'ONA VODIYSI O'ZBEKLARI MODDIY MADANIYATIGA DOIR QARASHLAR TAHLILI	29-34
<i>Лукашова Наталья Михайловна</i> ИСТОРИЯ ТАШКЕНТА 30-Х ГОДОВ XVIII - ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XIX ВЕКА, ПРЕДСТАВЛЕННАЯ В РУССКИХ ИСТОЧНИКАХ	35-40
<i>Asadova Ra'no Baymanovna</i> 1991–2025-YILLARDA O'ZBEKISTON-HINDISTON DIPLOMATIK VA TA'LIMIY HAMKORLIGINING RIVOJLANISHI: TARIXIY ASOSLAR VA ZAMONAVIY ISTIQBOLLAR	41-44
<i>Turdimuratov Yangiboy Allamuratovich</i> ETNOIQTISODIYOT XO'JALIK FAOLIYATI SEGMENTI SIFATIDA, UNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI, FUNKSIYALARI VA SHAKLLARI	45-52
<i>Tursunov Farrux G'ulomovich</i> QASHQADARYO VOHASI TOJIKLARINING HUNARMANDCHILIK TAOMILLARIDAGI O'ZGARISHLAR	53-58
<i>Mullajanova Xosiyat Yazdankulovna</i> XIX ASR OXIRIDA RUS GEOGRAFIK JAMIYATNING ILMIY TADQIQOTLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI	59-63
<i>Муминов Азизбек</i> ИСТОРИЯ ЖИЗНИ И НАУЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РАФАЭЛЯ ПАМПЕЛЛИ, ПРИЕХАВШЕГО В ТУРКЕСТАН В НАЧАЛЕ XX ВЕКА	64-69
<i>Suyarov Maxmudjon Sobirjon o'g'li</i> YUNON-BAQTRIYA TANGALARIDA AYOLLAR OBRAZI – DINIY-SIYOSIY RAMZ SIFATIDA	70-74
<i>Tuyev Fazliddin Erkinovich</i> BUXORO, NAVOIY VA SAMARQAND VILOYATLARIDAGI MUZEYLARINING XORIJIY ALOQALARI	75-80
<i>Mamatqulov Bekzod Sherozovich, Shonazarov Elnur Abbos o'gli</i> QASHQADARYO VILOYATIDA AYOLLAR BANDLIGI VA YENGIL SANOAT TARMOQLARINING IJTIMOIIY-IQTISODIY ROLI: TARIXIY TAHLIL VA NATIJALAR	81-85

<i>Jumayeva Shohida Choriyevna</i> SURXONDARYO VILOYATIDA CHORVACHILIK SOHASIDA MUTAXASSISLAR TAYYORLASH JARAYONIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLAR	86-90
<i>Azatov Allayar</i> RIVOJLANGAN O'RTA ASRLAR YOZMA MANBALARIDA QUYI AMUDARYO HAVZASI VA "XORAZM DENGIZI" TO'G'RISIDAGI MA'LUMOTLAR	91-99
<i>Ro'ziyeva Mashxura Abdimuminovna</i> LO'LILARDA O'ZLIKNI ANGLASHNING ZAMONAVIY JIHATLARI	100-105
<i>Orunbayev Asli</i> IKKINCHI MASHRUTIYAT JARAYONIDA JÖN TURKLAR HARAKATI VA RESPUBLIKA G'OYALARINING SHAKLLANISHI	106-113
<i>Matyaqbov Toyirjon Sultanbayevich</i> XORAZM VOHASI NEOLIT DAVRI O'RTA BOSQICHI KULOLCHILIGI XUSUSIDA BA'ZI MULOHAZALAR	114-116

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna, Abduljalilov Xojiakbar Abduljalil o'g'li</i> O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA XUSUSIY SEKTORNING O'RNI VA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	117-122
<i>Bazarova Gulnora Gulamovna</i> O'ZBEKISTON IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISHIDA SHANXAY HAMKORLIK TASHKILOTI.(UMUMIY MAQSADLAR YO'LIDAGI RIVOJLANISH).....	123-127
<i>Yadiyarova Shahnoza</i> THE ROLE OF THE MARKETING SYSTEM IN INCREASING THE COMPETITIVENESS OF LOCAL ENTERPRISES	128-135
<i>Нурмуродов Камолитдин Пирмаматович</i> НАУЧНЫЕ ВЗГЛЯДЫ К ПОНЯТИЮ ФИНАНСОВЫЕ РЕСУРСЫ	136-141
<i>Mamatqulova Muxlisa Mamirjanovna</i> O'RMON XO'JALIGINI MOLIYALASHTIRISHNING BYUDJET VA BYUDJETDAN TASHQARI MANBALAR HISOBIGA MOLIYALASHTIRILISHI	142-146
<i>Olimjonova Sexriyo Muzaffar qizi</i> TURIZM INDUSTRIYASI VA MEHMONDO'STLIK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH	147-150
<i>Anvarova Muhsinakhon Otabek kizi</i> THE ROLE OF BIOSPHERE RESERVES AND NATIONAL PARKS IN TOURISM	151-154

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Yusupova Ranoxon Tolibjonovna</i> TECHNICAL DEVELOPMENT AS AN ETHICAL-STRATEGIC RESOURCE	155-158
<i>Adilov Zafar Yunusovich</i> MAHMUD AZ-ZAMAXSHARIYNING INSON KAMOLATI HAQIDAGI FALSAFIY QARASHLARI	159-165

<i>Xo'janova Tamara Jo'raevna</i> YANGI DAVR VA HOZIRGI ZAMON FALSAFASIDA AXBOROT URUSHLARINI O'RGANISHNING PARADIGMALARI	166-170
<i>Narziyev Zubaydillo Ibodilloevich</i> AZIZIDDIN NASAFIYNING "ZUBDAT UL - HAQOYIQ" ASARI TASAVVUF FALSAFASIGA OID MUHIM MANBA	171-175
<i>Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna</i> YOSHLARDA MA'NAVIY VA AXLOQIY QIYMATLAR: AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY O'RTASIDAGI TENGSIZLIKLAR VA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	176-179
<i>Murtozayev Shahobiddin Baxriddinovich</i> UMAR SUXRAVARDIYNING "AVORIF UL-MAORIF" ASARINING IJTIMOIY-AXLOQIY TAHLILI	180-185
<i>Shamsutdinova Nigina Karimovna</i> ABU ALI IBN SINO IRFONiy QARASHLARI: «TA'BIRI MANZIL» ASARI MISOLIDA	186-190
<i>Pardayeva Marhabo Davlatovna</i> "ODAMIYLIK" TUSHUNCHASINING ZAMONAVIY KONTEKSTDA TRANSFORMATSIYASI	191-197
<i>Aripova Zulfiyaxon Solijonovna</i> SHARQ FALSAFASIDA IJTIMOiy ADOLAT TAMOYILLARI: FOROBIYNING FALSAFIY MEROSI MISOLIDA	198-203
<i>Muxtorova Tutixon</i> ZAMONAVIY DUNYODA YOSHLARNING MA'NAVIY-RUHIY BARQARORLIGINI SHAKLLANTIRISHNING FALSAFIY MASALALARI	204-211
<i>Xakimov Abdulboqi</i> YOSHLARDA MANTIQUIY VA TANQIDIY FIKRLASH QOBILIYATLARINI SHAKLLANTIRISHDA FALSAFANING AHAMIYATI	212-216
<i>Sardorbek Jabbarov Buron o'g'li, Mirzakhmedov Abdurashid Mamasidiqovich</i> ISTE'MOLCHILIK JAMIYATIDA AHOLINING ISTE'MOL ME'YORI	217-224
<i>Taniqulov Jonibek Ashirkulovich</i> TA'LIM MADANIYATI VA UNING FALSAFIY FUNDAMENTLARI: KONSEPTUAL YONDASHUVLAR, GNOSEOLOGIK ILDIZLAR VA AKSIOLOGIK TAHLIL	225-229
<i>Бердалиева Севара Дамировна</i> СПОСОБЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТРУДОВ АЛЛАМА ЮСУФА ХОСА ХАДЖИБА В РЕШЕНИИ СОВРЕМЕННЫХ ЭТИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ	230-234
<i>Хушбоков Ойбек Уралович</i> СОВРЕМЕННАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КОНЦЕПТОСФЕРА УЧИТЕЛЯ В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ	235-239
<i>Fayziyev Xurshid Jumayevich</i> VOLTER DAVRIDA FRANSIYADA MA'NAVIY MIHITNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	240-244
<i>Muxiddinova Hakimaxon G'ulomovna</i> EKOLOGIK TAFAKKUR VA YASHIL IQTISODIYOT – UCHINCHI RENESSANSNING YANGI FALSAFIY PARADIGMASI SIFATIDA	245-250

<i>Zokirov Mirzo</i> MAMLAKATLARNING TANAZZUL VA TARAQQIYOTINI BELGILOVCHI IJTIMOIY-FALSAFIY OMILLAR	251-255
--	---------

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Jo'rayev Nabi Narziyevich</i> O'ZBEK MILLIY LINGVOMADANIYATINING QADIMIYLIK VA ZAMONAVIYLIK ASOSLARI	256-262
<i>Eshtuhtarova Bibigul Bektoshevna</i> PRAGMATICS OF GENDERED COMMUNICATION IN ENGLISH	263-267
<i>Zaripova Matluba Kulfidinovna</i> GRAMMATICAL MEANS OF EXPRESSING PEJORATION IN UZBEK AND RUSSIAN	268-271
<i>Sayipova Dilobar Raximovna</i> ADABIYOT FANIGA OID KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA MUSTAQIL TA'LIM TOPSHIRIQLARINING AHAMIYATI	272-275
<i>Soibova Gulchiroy Bakhtiyorjon qizi</i> TRANSLATION ISSUES IN THE GENERAL AND SPECIFIC OCCURRENCE OF THE HORSE IN ENGLISH AND UZBEK CULTURES	276-281
<i>Zokirova Shaxzoda Nodirjon qizi</i> TELEVISION AS A RHETORICAL ARENA: THE MANIFESTATION OF CLASSICAL RHETORICAL CANONS IN MODERN TV GENRES	282-288
<i>Abdujalilova Ruxshona Abdug'afforzoda</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA KRIMINALINGVISTIK BIRLIKLARINING SHAKLLANISHINING GRAMMATIK XUSUSIYATLARI	289-293
<i>Abduraximova Feruza Boxadirovna</i> O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA OT YASOVCHI QO'SHIMCHALARNING QIYOSIY TAHLILI	294-300
<i>Jalolova Feruza Normurodovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK XALQ ERTAKLARINING LINGVOMADANIY XUSUSIYATLARI	301-305
<i>Ahrorova Nigina Anvarovna</i> MIFOLOGIK TASAVVURLAR MUAYYAN VOQELIK MOHIYATI	306-309
<i>Razikov Baxtiyor Kosimovich</i> MEMLAR TILIDAGI NEOLOGIZM: QOIDABUZARLIKMI YOKI INNOVATSIYAMI? O'ZBEK RAQAMLI DISKURSI MISOLIDA	310-314
<i>Kutbiddinova Nazokatkhon Dovudkhon qizi</i> GENDER-BASED DIFFERENCES IN THE USE OF PHRASEOLOGISMS IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	315-319
<i>Nazarova Sabrina Zafarjon qizi</i> YOZMA NUTQDAGI GRAMMATIK BUZILISHLAR: AGRAMMATIK DISGRAFIYANING LINGVISTIK VA NEYROPSIXOLOGIK ASOSLARI	320-323
<i>Ёлдашалиева Мадина Зиёджон кызы</i> ЖЕНСКОЕ СЧАСТЬЕ КАК ПРИНЯТИЕ ЛЮБВИ И ЗАЩИТЫ В ПОВЕСТИ ЧИНГИЗА АЙТМАТОВА «ТОПОЛЁК МОЙ В КРАСНОЙ КОСЫНКЕ»	324-326

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Salimova Diyoraxon Baxtiyorjon qizi</i> HAVO TRANSPORTIDA TASHUVCHI JAVOBGARLIGINING NAZARIY DOKTRINASI	327-333
<i>Abdullayev Rustam Kaxramanovich</i> JINOYATLARNI TERGOV QILISHDA RAQAMLI DAKTILOSKOPIYANING IMKONIYATLARI	334-339
<i>Давронов Атобек Равшанович</i> ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК ВСПОМОГАТЕЛЬНЫЙ СУБЪЕКТ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА: ДОКТРИНАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ	340-349
<i>Eshturdiyeva Farangiz Baxodir qizi</i> O'ZBEKISTONDA HUQUQ IJODKORLIGI SIYOSATI: STRATEGIK PRINSIPLAR VA ULARGA YANGICHA NAZARIY YONDASHUV	350-355
<i>Исламов Самандар Олимжон угли</i> ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ КРИПТО-АКТИВОВ В СТРАНАХ СНГ: АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ	356-363
<i>Uteniyazov Keulimjay Kuanyshbayevich</i> AYBLOV TUSHUNCHASI, TURLARI VA UNING JINOYAT-PROTSESSUAL HUQUQ TIZIMIDAGI O'RNI	364-370
<i>Ikramov Abrorbek Kamoliddinovich</i> ASSOZ BOYISH NATIJASIDA VUJUDGA KELGAN MAJBURIYATLAR	371-375
<i>Muxitdinova Firuza, Saidakamal Mamasoliyev</i> ZAMONAVIY AXBOROT MAKONIDA INSON HUQUQLARINI HIMOYA QILISHNING XALQARO-HUQUQIY ASOSLARI	376-380
<i>Бахриддинова Бехруза Бахриддиновна</i> ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНЫХ ПОДХОДОВ К СОВРЕМЕННОМУ ПОНИМАНИЮ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА	381-388
<i>Axmedov Dilshod Baxramovich</i> MA'MURIY SUDLARDA PROKUROR ISHTIROKINI SAMARALI TA'MINLASHNING AMALIY MASALALARI	389-394
<i>Shodmonov Farrux Fayzullo o'g'li</i> DAVLAT BOSHQARUVIDA TRANSCHEGARAVIY SUVLARDAN FOYDALANISHNING SAMARALI TIZIMINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI	395-401
<i>Bozorov Ulug'bek</i> TEXNIKA YO'NALISHI OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TALABALARNI KASBIY-HUQUQIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH MODELI	402-407
<i>Nurullayeva Djamilya Sayfiyevna</i> O'ZBEKISTONDA SPORT TASHKILOTLARINING HUQUQIY MAQOMI VA ULARNING MOLIVAVIY MUSTAQILLIGI	408-413
<i>Reymbayeva Guldaulet Kurbanbayevna</i> TURIZM XIZMATI SOHASIDA ISTE'MOLCHI HUQUQLARINI HUQUQIY TA'MINLASH MUAMMOLARI VA ISTIQBOLLARI	414-420

<i>Shirinqulov Baxtiyor Iftixor o'g'li</i> MEHNATNI MUHOFAZA QILISH QOIDALARINI BUZISH JINOYATLARINI TERGOV QILISHDA KO'ZDAN KECHIRISH TERGOV HARAKATINI O'TKAZISHNING TAKTIK XUSUSIYATLARI	421-428
<i>Salomov Xumoyun</i> OMMAVIY-HUQUQIY MUNOSABATLARDA QONUNIYLIKNI TA'MINLASHDA PROKURATURA ORGANLARINING AHAMIYATI	429-433
<i>Kakhramonova Aziza</i> THE PRINCIPLE OF INTERNATIONAL LAW ENSURING THE RIGHT OF A CHILD TO LIFE, SURVIVAL AND DEVELOPMENT AND ITS ESSENCE	434-437
<i>Xoliqova Gavhar Ramazon qizi</i> XALQARO XUSUSIY HUQUQDA ALIMENT MAJBURIYATLARINI TARTIBGA SOLISHNING KOLLIZION MASALALARI	438-444
<i>Sharipov Firdavs Xolnazarovich</i> OLIY MAJLIS QONUNCHILIK PALATASINING QONUN IJODKORLIGI FAOLIYATIDA AYRIM YORDAMCHI TUZILMALARNING ISHTIROKI	445-450
<i>Nugmanov Nugman Abdullayevich, Nizomova Nastarin Vladimirovna</i> PARTICIPATION OF WOMEN IN SHAPING THE DIGITAL LEGAL SPACE	451-456
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Djamaldinova Shaxlo Obloberdiyevna</i> TIBBIYOT OLIYGOHI TALABALARINI EMOTSIONAL VA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHGA YO'NALTIRILGAN METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	457-462
<i>Nabiullin Rishat Xismatullovi, Raxmonov Azizbek Abdullajonovich</i> XORIJDA KORPORATIV SPORTNI RIVOJLANTIRISH VA O'ZBEKISTONDA XORIJ TAJRIBASINI JORIY ETISH	463-468
<i>Xudayberganov Otabek Erkinovich</i> BASKETBOL VOSITALARI VA MUAMMOLI O'QITISH USULLARI YORDAMIDA JISMONIY MADANIYAT FAKULTET TALABALARINING KASBIY KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH	469-474
<i>Nishonova Dilafruz</i> O'QUVCHILARDA IQTISODIY MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI	475-480
<i>Davletyarova Laylo Baxodirovna</i> YENGIL ATLETIKADA TRENERLIK FALSAFASINI RIVOJLANISHI	481-486
<i>Madrahimov Alisher Maxammadibroximovich</i> O'RTA MAKTAB O'QUVCHILARI O'RTASIDA ZO'RAVONLIK PROFILAKTIKASINI YANADA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	487-493
<i>Шавилова Наталья Сергеевна</i> ПРИМЕНЕНИЕ ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА: ВЛИЯНИЕ НА МОТИВАЦИЮ И КАЧЕСТВО ОБУЧЕНИЯ	494-500
<i>Nosirov Murod Zakirovich, Jonibekova Sevara Dilmurod qizi</i> FIZIK JARAYONLARNI KOMPYUTERDA MODELLASHTIRISH ORQALI TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISH	501-508

<i>Mattiyeva Feruza Begmatdulabovna</i> ZAMONAVIY LINGVODIDAKTIK YONDASHUVLAR ASOSIDA TARJIMA DARSLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH	509-515
<i>Qarshiboyeva Maftuna Komiljon qizi</i> RAQAMLI MUHITDA O'SMIR YOSHDAGI BOLALARNING ESTETIK EHTIYOJLARINING SHAKLLANISHI	516-519
<i>Usmonqulov Jo'rabek Erkin o'g'li, Kubayiva Sarvinoz Asrorbek qizi</i> TALABALARNING KASBIY MAHORATINI RIVOJLANTIRISHDA MUSTAQIL TA'LIMNING O'RNI VA AHAMIYATI	520-525
<i>Xayitova Dilovar Ismat qizi</i> STEAM INTEGRATSIYASI ORQALI AXBOROT-PROTSESSUAL TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHNING SAMARALI YO'LLARI	526-532
<i>Soliyeva Muqaddas Nurnazarovna</i> THE EFFECTIVENESS OF TASK-BASED LANGUAGE TEACHING (TBLT) IN UZBEK CLASSROOMS	533-537

Received: 15 September 2025

Accepted: 1 October 2025

Published: 10 October 2025

Article / Original Paper

LAW-MAKING POLICY IN UZBEKISTAN: STRATEGIC PRINCIPLES AND A NEW THEORETICAL APPROACH

Eshturdiyeva Farangiz Bahodirovna

Doctoral Researcher,

Institute of Legislation and Legal Policy under the President of the Republic of Uzbekistan

Email: farangizbahodirovna@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0009-0001-3178-4683>

Abstract. The article examines law-making policy in Uzbekistan within the framework of the Constitution and the Law “On Normative-Legal Acts.” Strategic principles are consolidated and proposed to be integrated into national processes — RIA, public consultation, and legal monitoring — transforming them into practical standards.

Keywords: law-making policy; constitutional supremacy; normative hierarchy; legal clarity; RIA; foresight; public oversight.

O‘ZBEKISTONDA HUQUQ IJODKORLIGI SIYOSATI: STRATEGIK PRINSIPLAR VA ULARGA YANGICHA NAZARIY YONDASHUV

Eshturdiyeva Farangiz Baxodir qizi

Prezident huzuridagi Qonunchilik va huquqiy siyosat instituti, doktorant

Annotatsiya. Maqolada O‘zbekistonda huquq ijodkorligi siyosati konstitutsiyaviy asoslar va “Normativ-huquqiy hujjatlar to‘g‘risida”gi Qonun doirasida tahlil qilinadi. Unda strategik prinsiplar tizimlashtirilib, ularni RIA, jamoatchilik muhokamasi va huquqiy monitoring bilan uyg‘unlashtirish orqali amaliy standartlarga aylantirish yo‘llari ko‘rsatilgan.

Kalit so‘zlar: huquq ijodkorligi siyosati; konstitutsiyaviy ustuvorlik; normativ iyerarxiya; huquqiy aniqlik; RIA; foresight; jamoatchilik nazorati.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I10Y2025N61>

Kirish. Huquq ijodkorligi siyosati — konstitutsiyaviy majburiyatlar jamoat hayotini tartibga soluvchi umumiy qoidalarga aylanadigan strategik interfeysdir. O‘zbekistonda Konstitutsiyaning yangi tahriri Konstitutsiya va qonun ustuvorligini hamda hokimiyatlar bo‘linishini mustahkamlab, qonun ijodkorligi uchun “qattiq cheklovlar”ni belgilaydi [1; 12-b.]. Ushbu qoidalar barcha qonun loyihalari va qonunosti hujjatlari uchun vertikal va gorizontal muvofiqlik mezonini beradi hamda konstitutsiyaviy nazorat orqali ularni kafolatlaydi.

“Normativ-huquqiy hujjatlar to‘g‘risida”gi Qonun manbalar iyerarxiyasini — konstitutsiyaviy qonunlar va qonunlar, parlament qarorlari, Prezident farmon-qarorlari, Vazirlar Mahkamasi qarorlari va boshqa qonunosti hujjatlarini — aniq belgilaydi hamda qonunosti hujjatlar bilan qonun darajasidagi masalalarni tartibga solishni taqiqlaydi [2; 6–14-mm.]. Shu bilan qonuniylik, iyerarxiya va kompetensiyaning huquqiy asosi shakllangan.

Biroq strategik amalga oshirishda qator chaqiriqlar mavjud: RIA ni tizimlash [3], regulation.gov.uz orqali erta va inklyuziv jamoatchilik muhokamalarini kafolatlash [4] hamda har bir sektorda qonun qabul qilinganidan keyingi tizimli monitoringni yo'lga qo'yish kabi [5].

Mazkur maqola ushbu bo'shliqlarni quyidagicha yopishni taklif etadi:

(i) O'zbekistonning huquqiy arxitekturasiga mos strategik prinsiplarning konsolidatsiya qilingan katalogi;

(ii) prinsiplarni milliy jarayonlarga (RIA, maslahatlashuv, huquqiy monitoring) uyg'un amaliy standartlar va o'lchanadigan indikatorlarga aylantirish;

(iii) zamonaviy nazariyalar — yangi institutsionalizm [11], antisipativ boshqaruv [9] va inson huquqlariga asoslangan dizayn — sintezi asosida amaliy grammatikani ishlab chiqish.

Metodologiya. Tadqiqot doktrinal-qiyosiy va nazariy-integrativ yondashuvga tayanadi.

Birinchi bosqichda Konstitutsiya [1] va "Normativ-huquqiy hujjatlar to'g'risida"gi Qonun [2] matn va strukturasi tahlil qilinib, qonunchilikning "moddiy elementlari" (iyerarxiya, kompetensiya, ustuvorlik) bilan "protsessual elementlari" (maslahatlashuv, ishchi hujjatlar, monitoring) ajratildi.

Ikkinchi bosqichda har bir prinsip siyosat-qonunchilik sikli (kun tartibiga kiritish, shakllantirish, qabul qilish, ijro, baholash) bosqichlariga xaritalanib, uni amalga oshiradigan institutsional organlari — Qonunchilik palatasi va Senat xizmatlari, Adliya vazirligi, tarmoq vazirliklari hamda mustaqil organlar aniqlandi [5].

Uchinchi bosqichda milliy mexanizmlar — jamoatchilik muhokamasi portallari (regulation.gov.uz) [4] va RIA tadbirlari [3] — OESRning tartibga solish siyosatiga oid hujjatlari bilan taqqoslandi [7; 15-b.].

Natijalar

1) Qonuniylik va Konstitutsiyaviy ustuvorlik prinsipi. Strategik jihatdan ex-ante konstitutsiyaviy muvofiqlik ekspertizasi mustaqil, hujjatlashgan va qayta ko'rib chiqilishi mumkin bo'lishi shart. Har bir loyihaga muvofiqlik memorandumini ilova qilinib, qaysi konstitutsiyaviy normalarga tayanilgani, huquqlarni cheklashda qonuniy maqsad, zaruriyat va mutanosiblik sinovlari qanday o'tgani, byudjet qoidalari va hokimiyatlar bo'linishi talablari qanday hisobga olingani ochiq bayon etiladi [1].

2) Tizimiy muvofiqlik va normativ iyerarxiyaviylik prinsipi. "Normativ-huquqiy hujjatlar to'g'risida"gi Qonun (masalan, 6–14-moddalar) iyerarxiyani va qonunosti hujjatlar bilan qonun darajasidagi masalalarni tartibga solish taqiqini belgilaydi [2]. Amalda har bir loyihaga muvofiqlik matritsasi qo'shib, boshqa qonunlarga ta'siri, muvofiqlashtirish uchun zarur o'zgartishlar va lex superior/specialis/posterior qoidalari orqali hal etilgan ziddiyatlar ko'rsatiladi. Mashina o'qiydigan konkordans jadvallari va LexUZ kabi yagona ishonchli raqamli repozitoriy yashirin kolliziyalarni kamaytiradi [5].

3) Zaruriyat va mutanosiblik prinsipi. Zaruriyat sinovi ortiqcha tartibga solishni to'xtatadi; Zaruriyat sinovi — qo'shimcha yoki keraksiz cheklovlarni oldini oladi; mutanosiblik esa qo'yilgan maqsad bilan tanlangan vosita, kutilayotgan foyda bilan xavf o'rtasidagi muvozanatni belgilaydi. Strategik yondashuvda muammo aniq dalillar asosida ta'riflanadi, tartibga solmasdan ham yechim topish imkoniyatlari taqqoslanadi. Agar inson huquqlariga ta'sir qilinayotgan bo'lsa, "eng kam cheklovchi vosita" tanlangani asoslab beriladi. RIA (regulyator ta'sirni baholash) shakllari ushbu sinovlarni yagona standart asosida o'tkazish va keyinchalik qayta tekshirish imkonini beradi [3; 8].

4) Huquqiy aniqlik prinsipi. Bu prinsipning asosiy talablari — sodda, aniq va tushunarli tildan foydalanish, barqaror va izchil ta’riflarni qo’llash hamda huquqiy hujjatlarni o’z vaqtida va ishonchli raqamli shaklda e’lon qilishdir[2]. Agar qonun loyihalari tuzishda ularni maxsus strukturaga ega (mashina o’qiy oladigan) formatda tayyorlansa va shu bilan birga odamlarga qulay o’qiladigan matn ham saqlab qolinsa, bu avtomatik konsolidatsiya (ya’ni o’zgarishlarni yagona matnga kiritish) va huquqiy hujjatlar o’rtasidagi moslikni tekshirish vositalaridan samarali foydalanishga imkon yaratadi[5].

5) Dalillarga tayangan holda qaror qabul qilish (RIA) prinsipi. Qonun va qarorlar shunchaki siyosiy ehtiyojga qarab emas, balki aniq ma’lumot va hisob-kitoblarga tayanib qabul qilinadi. O’zbekistonda RIA ni modernizatsiya qilish bo’yicha qadamlar qo’yilgan (masalan, xarajat tahlilini avtomatlashtirish, ochiqlikni oshirish)[3]. Ex ante RIA xavf va ahamiyatga mutanosib bo’lishi, ex post baholash esa avvalgi bazani hisobga olgan holda natija va kutilmagan ta’sirlarni o’lchashi lozim. Mavjud dastur va portallar ushbu standartlarni institutsionallashtirish uchun poydevor yaratadi[8].

6) Ochiqlik va inklyuziv ishtirok prinsipi. **regulation.gov.uz** va sohaviy portallar orqali jamoatchilik muhokamalari legitimlik va axborot sifatini oshiradi[4]. Standartlar: variantlar shakllanishiga ta’sir qila oladigan erta bosqichda maslahatlashuv; manfaatdor jamoalarni faol jalb etish; xulosalar hisobotida kiritilgan takliflarga asoslangan javoblarni e’lon qilish[7]. Agar jamoatchilik nazorati mexanizmlari loyiha ishlariga qo’shilsa, demak fuqarolarning ishtiroki faqat maslahatlashuv bilan tugamaydi, balki ular natijani nazorat qilish imkoniyatiga ham ega bo’ladilar. Shunda ishtirok jarayoni to’liq, ya’ni “yopiq sikl”ga aylanadi.

7) Oldindan ko’ra bilish va foresight prinsipi. Sun’iy intellekt, bioinjining yoki iqlim kabi tez o’zgaradigan sohalarida faqat retrospektiv qaror qabul qilish yetarli emas. Shuning uchun murakkab loyihalarda oldindan ko’ra bilish (foresight) usuli qo’llanadi: kelajakdagi tendensiyalar muntazam kuzatib boriladi (horizon scanning), turli rivojlanish ssenariylari ishlab chiqiladi, hujjatlarga vaqtinchalik amal qiladigan yoki keyin qayta ko’rib chiqiladigan bandlar (“sunset clause”) qo’shiladi. Bundan tashqari, ma’lum bir vaziyat yuz berganda avtomatik tarzda o’zgarish kiritishni boshlaydigan belgilangan ko’rsatkichlar (trigger indikatorlar) belgilanadi[9].

8) Ko’p darajali muvofiqlashuv va subsidiarlik prinsipi. Unitar tizim bo’lsa-da, milliy-hududiy-mahalliy me’yorlar o’rtasida vertikal muvofiqlashuv zarur. Subsidiarlik tahlillari vazifalarni samarali darajaga taqsimlaydi, muvofiqlashtirish bandlari esa normalarning o’zaro to’qnashuvini oldini oladi. Buning doktrinal bazasi NHH to’g’risidagi Qonunda mavjud[2; 6-m.].

9) Huquqlarga yo’naltirilganlik va tenglikni asosiy oqimga qo’shish prinsipi. Har bir loyihada Huquqlarga ta’sir bayonoti bo’lib, qaysi huquqlar ta’sirlanishi va kamaytirish choralari ko’rsatiladi; tenglik ekspertizasi (gender, nogironlik, yosh, ijtimoiy holat) differensial ta’sirlarni baholaydi. Amaliyda gender ekspertizasiga doir qoidalar bunday ko’ndalang ko’riklarni institutsionallashtirish mumkinligini ko’rsatadi[6].

10) Halollik, hisobdorlik va korrupsiyaga qarshi choralar ko’rish prinsipi. Qonun loyihalarida va ularni qabul qilish jarayonida ochiqlik va nazorat mexanizmlari bo’lishi kerak.

Bunga quyidagilar kiradi:

manfaatlar to’qnashuvini ochiq e’lon qilish;

moliyaviy va boshqa manbalarni ko’rsatish;

lobbichilarni ro'yxatdan o'tkazish;

matn o'zgarishlarini izchil qayd qilib borish (loglash)[4;5].

Shuningdek, ijro hisoboti va qonun qabul qilingandan keyingi tekshiruv natijalarini e'lon qilish orqali tizimning hisobdorligi mustahkamlanadi va korrupsiya xavfi kamayadi.

11) “Digital-by-design” va ma'lumotlar etikasi. Raqamlashtirish jarayonni tuzishi kerak: autentifikatsiyalangan e-Gazette/Lex e'loni, strukturalangan shablonlar, ochiq APIlar va identifikatsiyalangan e-konsultatsiyalar. Loyiha algoritmik tizimlarga tayansa, ma'lumotlar etikasi — qonuniylik, adolat, oshkoralik, nizolash imkoniyati — qonun himoyasiga aylantiriladi[7;8].

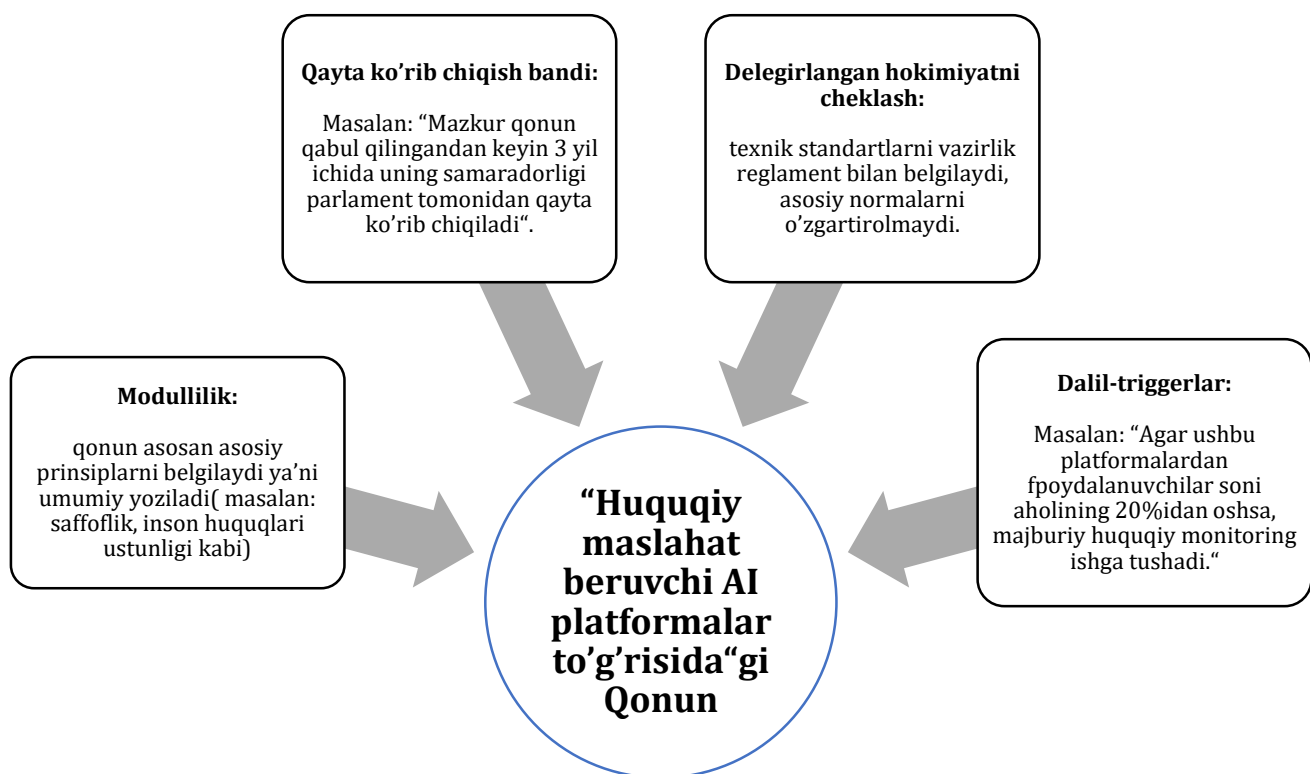
12) Real amalga oshirish imkoniyati (feasibility) va salohiyat realizmi. Amaliyot imkoniyati bayonoti xarajatlar, IT ehtiyojlari, nazoratchi salohiyat va o'quv dasturlarini baholab, zarur holda bosqichma-bosqich joriy etish yoki regulyator “sandbox”larni taklif qiladi. OECDning mutanosib RIA bo'yicha yo'riqnomalari shunga mos porog-mexanizmlarni qo'llab-quvvatlaydi [8; 19-b.].

13) Moslashuvchanlik va qonun qabul qilinganidan keyingi tekshiruv. Qayta ko'rib chiqish bandlari (sunset clauses) va rejalashtirilgan baholash oynalari (review windows) tizimning moslashuvchanligini oshiradi. O'zbekistondagi huquqiy monitoring rejimi parlament nazorati ostidagi to'liq post-legislative scrutinyga aylantirilishi mumkin[10].

Kollektiv holda bu natijalar strategik prinsiplar nafaqat *nimani* talab qilishini, balki *qanday qilib* tekshirib borishni ham belgilaydi: muvofiqlik memorandumlari, muvofiqlik matritsalar, standartlashgan ta'sir baholashlari, maslahatlashuv hisobotlari, foresight-yozuvlari, subsidiarlik tahlillari, huquq bayonotlari, halollik deklaratsiyalari, amaliylik bayonotlari va tekshiruv hisobotlari — barchasi yagona hujjatlashtirish ekotizimini hosil qiladi.

Munozara. Yangi institutsionalizm nuqtai nazaridan prinsiplar faqat tashkilot ichidagi odatlar va rag'batlar bilan “joylashtirilganda” samara beradi: parlamentga mustaqil tahlil bloklari, vazirliklarga esa metodologiya ofislari kerak; ular nomuvofiq loyihani to'xtatish vakolatiga ega bo'lishi lozim [11; 23-b.]. Murakkablik nazariyasi tartibga solishni adaptiv tizimlarda “surishtirish” sifatida ko'radi: kichik matniy o'zgarishlar katta tizimiy saltanatlariga sabab bo'lishi mumkin. Shunga ko'ra, iterativ dizayn, ehtimoliy eksperimentlar va tezkor fikr-mulohaza hal qiluvchi huquqiy fazilatlarga aylanadi.

Antisipativ boshqaruv vaqt o'qini kiritadi: texnologiya va bozorlar doktrinadan tezroq o'zgarayotganda, foresight birgina kelajakni emas, bir necha ehtimoliy kelajaklarga tayyorgarlikni talab qiladi; bu esa qonunlarga modullilik — qayta ko'rib chiqish bandlari, prinsiplar bilan cheklangan delegirlangan hokimiyat, dalil-triggerlarni joylashtirishni anglatadi. Dalillarga tayangan siyosat mutanosiblikni kuchaytirib, me'yorlarning haqiqiy xulq-atvorga ta'sirini sinovdan o'tkazadi; biroq huquqlarga yo'naltirilgan cheklovlar instrumentalizmning avtonomiya va tenglikka zarar yetkazishining oldini oladi. Quyidagi jadvalda amaliy misol bilan soddaroq va qisqaroq tushintirib o'tamiz:

O'zbekiston uchun Konstitutsiya + NHH to'g'risidagi Qonun mustahkam huquqiy yadrodur; RIAni yangilash va jamoatchilik muhokamasi portallari asosiy omillar; huquqiy monitoring esa *ex post* hisobdorlikka ko'prik. Ularni OESR hujjatlari bilan uyg'unlashtirish tezkor yutuq beradi: (i) RIA qachon va qanday qilib o'tkazilishini (poroglar, mutanosiblik, sifat nazorati) kodlash; (ii) maslahatlashuv standartlarini (vaqti, inklyuzivlik, javob hisoboti) rasmiylash; (iii) murakkab sohalar uchun foresight-yozuvlarini majburiy qilish; (iv) post-legislative scrutiny'ni parlament nazorati ostida institutsionallashtirish[7; 15-b.].

Xavflar mavjud: RIA "qutilarni belgilash"ga aylanishi, maslahatlar "qo'lga olinishi", foresight esa ritorikaga aylanishi mumkin. Dori — metodologik oshkoralik (usul/ma'lumotlarni e'lon qilish), mustaqillik (bloklarning qonuniy kafolati), va mutanosiblik (regulyativ ahamiyatga qarab tejamkorlik). Nihoyat, strategik tizim ham qattqlik, ham o'zgaruvchanlikdan

qochadi: u barqarorlikni konstitutsiyaviy cheklovlar va aniqlik bilan saqlaydi, moslashuvchanlikni esa baholash va modulli dizayn orqali ta'minlaydi.

Xulosa. Mazkur maqola O'zbekistonning huquq ijodkorligi siyosati uchun konstitutsiyaviy poydevorni kelajakka tayyor, dalillarga asoslangan va huquqlarga yo'naltirilgan dizayn bilan uyg'unlashtiruvchi yangi nazariy asosni taklif etadi. Konsolidatsiya qilingan prinsiplar — qonuniylik, muvofiqlik, mutanosiblik, aniqlik, dalillar, ishtirok, foresight, ko'p darajali muvofiqlashuv, huquqlarga yo'nalish, halollik, "digital-by-design", amaliylik va moslashuvchanlik — siyosat-qonunchilik siklining barcha bosqichlarida tekshirilishi mumkin bo'lgan institutsional majburiyatlar va hujjatlarga aylantirildi: muvofiqlik memorandumlari, muvofiqlik matritsalar, ta'sir baholashlari, maslahatlashuv hisobotlari, foresight-yozuvlari, subsidiarlik tahlillari, huquq bayonotlari, halollik deklaratsiyalari, amaliylik bayonotlari va tekshiruv hisobotlari. Buni huquq ijodkorligi siyosati to'g'risidagi ramka qonuni, standartlashgan metrikalar, mustaqil metodologiya bloklari va raqamli infratuzilmalar orqali joriy etsak, qonun ijodkorligi bir vaqtning o'zida ham qonuniy-legitim, ham bashorat qilinadigan, ham elastik tizimga aylanadi.

Tahlil konseptual bo'lib, doktrina va qiyosiy manbalarga tayanadi. O'zbekiston sharoitida kelgusida Qonun jarayoni sifat indeksini ishlab chiqish (masalan: to'liq RIAg ega loyihalar ulushi; maslahatlashuv vaqtini baholash indeksi; murakkab sohalarida foresight qamrovi; qayta ko'rib chiqish bandlari ulushi), RIA islohotlaridan keyin tuzatishlar chastotasi va ijro xarajatlaridagi o'zgarishlarni ko'rsatuvchi uzoqlamas tadqiqotlar, regulation.gov.uz orqali ishtirok modellarining ta'siriga oid tadqiqot-eksperimentlar o'tkazish maqsadga muvofiq. Shuningdek, mashina o'qiydigan loyihalash va avtomatik konsolidatsiya vositalarining aniqlik, qonuniylik va adolat mezonlariga mosligini empirik baholash zarur.

Adabiyotlar/Литература/References:

I. Normativ-huquqiy hujjatlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi (yangi tahrir, 2023). LexUZ.
2. "Normativ-huquqiy hujjatlar to'g'risida"gi Qonun (20.04.2021). LexUZ.
3. Prezident qarori: Tartibga solish ta'sirini baholash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida (PQ-5025-son 16.03.2021).
4. "Jamoatchilik nazorati to'g'risida"gi Qonun (12.04.2018). LexUZ.
5. Normativ-huquqiy hujjatlar huquqiy monitoringi to'g'risidagi qarorlar (mas., 02.11.2019).
6. Gender tenglik ekspertizasiga doir me'yoriy hujjatlar (mas., 30.03.2020).

II. Xalqaro/tajribaviy manbalar

7. OECD (2012). *Recommendation of the Council on Regulatory Policy and Governance*.
8. OECD (2020). *Regulatory Impact Assessment: Best Practice Principles*.
9. OECD (2021). *Foresight and Anticipatory Governance in Practice*.
10. WFD (2023). *Post-Legislative Scrutiny: A Practical Guide*.
11. Kingdon, J. W. (2011). *Agendas, Alternatives, and Public Policies*.
12. March, J. G., & Olsen, J. P. (1989). *Rediscovering Institutions*.
13. Cairney, P. (2012). "Complexity Theory in Political Science and Public Policy." *Political Studies Review*, 10(3).

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).